

Beszélgetés dr. Tóth Józseffel

2003. év végén az Erdészeti Tudományos Intézet Erdővédelmi Osztályáról egy időben hárman, Halász Gáborné, dr. Leskó Katalin és dr. Tóth József vonultak nyugdíjba. Utóbbi 37 éven szolgálta az erdővédelmi kutatások ügyét, és 16 éven át vezette is az Erdővédelmi Osztályt. Vele beszélgetett munkatársa, Csóka György.

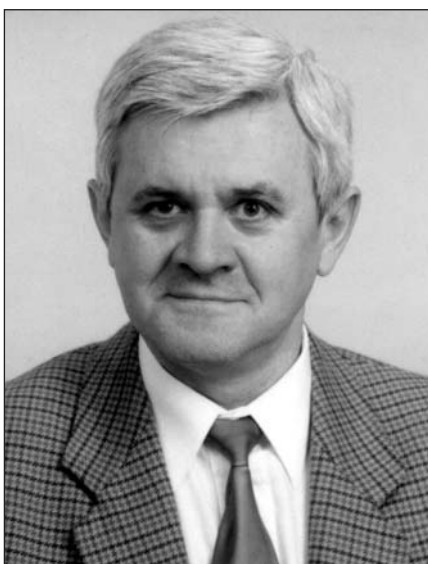
– *Úgy tudom Kassán született, mégpedig a magyar történelemnek egy nem is igazán nyugalmas időszakában?*

– Igen, 1943-ban, Gyertyaszentelő napján születtem Kassán – véletlenül. Nem a születés volt véletlen (!), hanem a hely. Szüleim ugyanis Nagykanizsán éltek, de az ínséges háborús években Édesapám, mint pedagógus itt kapott állást. A szégyenletes trianoni országlopás bűnét némileg jóvátenni akaró hatalmak a bécsi döntés értelmében a Felvidék egy részét visszacsatolták az anyaországhoz. Büszke vagyok rá, hogy a kassai domban kereszteltek. Születési anyakönyvi kivonatomban tehát Kassa szerepel és nem Kosice, ahogyan a későbbiekben olyan sokszor íratni akarták velem a magyar(?) hatóságok. Egyébként jellemző az akkori viszonyokra, hogy amikor 1950-ben egy másolatot kértünk a szomszédból, már ékes szlovák nyelven, és csak ezen a nyelven íródott a papír, sőt, a születési dátumot is elírták.

– *Történelmi ismereteim azt sugallják, hogy nem maradbattatok túl sokáig Kassán. Hol találtatok otthonra?*

– Valóban, kassai tartózkodásunk igencsak rövidre sikeredett. A háború szemétdombján nevelkedett Eduárd Benes, a hirtelenjében összetákolta Csehszlovákia köztársasági elnöke, ki találta a „kollektív bűnösség” fogalmát. Ennek értelmében egyetlen éjszaka kellett szüleimnek Magyarországra menekülniük, a kártalanítás reménye nélkül hátrahagyva minden vagyoniukat. Három csomagjuk volt: két bőrönd és egy karonülő gyerek.

Szüleim Cegléden a fiatakorúak börtönében találtak valamiféle munkát, édesapám „nevelő tanári” minősítéssel dolgozott. Egy üres cellában laktunk – kék csomagolópapír abrosz egy faladán, lavór, vaságy – teljes összkomfort. Édesanyám aggódva figyelte, hogy milyen jól beilleszkedtem az elítéltek foci-capatába... Nem is bírták sokáig.

Székesfehérvárra költöztünk, ahol a mezőgazdasági szakmunkásképző intézetben munkát és lakást kaptunk. Az én „munkám” abból állt, hogy az iskola gépparkját lovagoltam, állítólag kombájnvezetésben verhetetlen voltam. Fehérváron jártam általános iskolába, majd a József Atila gimnáziumban érettségiztem. Ma is tisztelettel gondolok egykori osztályfőnökömre, Teleki tanár úrra, aki belémoltotta a latin nyelv szeretetét. A növény- és állatnevek nekem nem jelentettek gondot „deákul” sem. Ráadásul anyai nagyapám kiválóan beszélt latinul, és a nyaralások során rendszeren szinten tartotta tudásomat.

– *Hogyan emlékszel gyerekkorodra? Mire vezeted vissza, hogy végül is erdőmérnök lett belőled?*

– Felnőtt fejjel tudom, hogy az ötvenes évek Szüleimnek sok nélkülözést jelentettek, de én ekkor voltam gyerek: nyáron a Velencei-tóra jártunk biciklivel, télen meg vonattal – nádat aratni. Keményebb teleken a lovas kocsik átjártak Agárdról Pákozdra, és a nádaratók szalonnát sütöttek a jégen.

Az iskolai szünetekben szinte mindig Nagykanizsán voltam, a nagyszüleimnél. Talán ennek köszönhető, hogy végül is erdész lett belőlem. A gondtalan nyaralás mellett ugyanis néhány hetet minden nyáron dolgoznom is kellett, és ez legtöbbször az erdőszetnél történt. Kapálás, sarabolás, gyomlálás stb. Az erdőre biciklivel jártam, hiszen a város (akkor) legszélső utcájában laktunk.

Az általános iskolában, majd a gimnáziumban 6 évig incselkedtem a zenével. Szüleim és a zenetanár teljes egyetértésben végül is hegedűtanulmányai-

mat befejezettek nyilvánították. Valamivel nagyobb sikerrel sportoltam. A Fehérvári Építőklubban kezdtem kosárlabdázni, és végül a nagy csapatba is bekerültem. Edzőm az 1954-ben Európa bajnokságot nyert magyar csapat kapitánya, Bogár Pál volt, sőt együtt is játszottam vele. Az NB I-es szereplés egyébként nem volt hátrány akkor sem, amikor Sopronba felvételiztem.

– *1966-ban kaptál erdőmérnöki diplomát, azaz 1961-ben – éppen amikor én születtem – kerültél Sopronba.*

– 1961-ben még az Erdőmérnöki Főiskola nappali tagozatára vettem fel, de 1966-ban már az Erdészeti és Faipari Egyetemen kaptam diplomát. Időközben ugyanis felállt a Faipari Mérnöki Kar is, így az alma mater egyetemi rangra emelkedett. A csodálatos egyetemi évek – életem egyik legszebb időszaka – 1966-ban értek véget. Diplomamunkámat az Erdőművelési Tanszéken készítettem, a szárhalmi rontott erdők vegyszeres cserjeirtásának témakörében. A rendőrök nagy érdeklődéssel figyelték, amint a tanszéki 250-es Simson motoron, 20 liter gázolajat (a Tormona nevű vegyszerhez kellett) és a figuráns fiút fuvaroztam. Szerencsésnek mondható körülmény, hogy csak a terapi munkák befejezése után buktunk egy akkorát a Kuruc dombnál, hogy a motort azonnal leselejtezte a Tanszék.

– *Végzés után hol álltál munkába?*

– Székesfehérváron kezdtem dolgozni 1966-őszén, első munkahelyem a Fejér megyei Állami Gazdaságok Központjában volt. Erdészeti előadóként a megye 11 állami gazdaságában folyó erdőszeti (zömében telepítési) munkákat irányítottam. Ekkor találták ki a „cellulóz programot”, melynek keretében művelési ág változtatása nélkül, sok nyárat telepítettünk. A későbbi erdővédelmi gyakorlatnak sok feladatot adtunk ezzel, hiszen – be kell vallani – nagyon sok olyan helyre is fákat ültettünk, ahol legfeljebb bukfencet lehetett volna vetni. Naiv feltételezés volt, hogy az olyan gyenge termőhelyen, ahol a mezőgazdaság már rozsot sem termel, a nagy víz- és tápanyagigényű, gyors növésű nemes nyár csodákat fog művelni.

– *Hogyan kanyarodtál innen a kutatás irányába?*

– Az állami gazdaságok átszervezése során a Csákvári Állami Gazdaság állományában „bújtattak”, és munkahelyül a megyei laboratóriumot jelölték meg.

Ez a laboratórium Csala-pusztán, a Velencei hegységben, Pákozd fölött volt található egy patinás, volt uradalmi épületben. Ide motorbiciklivel jártam ki naponta Fehérvárról. Az erdőt egyre ritkábban láttam, további elbocsátások voltak várhatók – tehát kapóra jött Pagony Hubert, az ERTI Erdővédelmi Osztálya néhai vezetőjének megkeresése. Ekkor szerveződött az osztály, ekkor épült Kecskeméten a Duna-Tisza közí Kísérleti Állomás, szolgálati lakásokkal együtt! Nagy dolog volt ez abban az időben! 1967. november elsején az ERTI alkalmazottja lettem, kezdő tudományos segédmunkatársként. Munkahelyem Kecskemét. Még ugyanebben az évben megnősültem, feleségem Rakáts Judit, testnevelő tanár, akivel még a fehérvári sportkörben ismerkedtünk meg, diákkorunkban. Nagykanizsa – Kassa – Székesfehérvár – Sopron után következett az Alföld. Kecskeméten „gyökeret” vertem, és immár 37 éve itt élek. 1971-ben született Bernadett nevű lányunk kertészmérnök.

– Közel 4 évtizedet töltöttél kutató pályán. Mi történt ez alatt veled, milyen főbb témákkal foglalkoztál?

– 37 éve vagyok az ERTI Erdővédelmi Osztályának dolgozója. Ez a hosszúnak mondható kutatói pálya sok kudarcot és még több szépséget tartogatott számomra. Az alábbi jelentősebb kutatási témákban tevékenykedtem:

- Alföldi fenyvesek kártevő rovarai
- Életmódvizsgálatok: *Ips sexdentatus*, *Helicomyia saliciperda*, *Rhyacionia buoliana*, *Nyctea asiatica*, *Stilpnolia salicis*, *Myelophilus piniperda*
- *Coleoptera* fajok az erdészeti fénycsapdákban
- Fa alakú füzek növényvédelme
- Csemetékerti talajfertőtlenítési és magcsávázási technológiák
- Tölgyesek megbetegedése „oak decline”
- Bükkösök egészségi állapota
- Nagy területű erdőkár-felmérési rendszerek
- Az akác növényvédelme.

A kutatási témák művelése mellett mintegy 20 000 darabos erdészeti rovargyűjteményt állítottam fel.

1974-ben sikerrel megvédtem műszaki doktori disszertációm az Erdészeti és Faipari Egyetem Erdőmérnöki Karán (150/1976). Disszertációm címe: *Coleoptera* fajok populációdinamikai vizsgálata fénycsapdákkal.

1978-ban erdővédelmi szakmérnöki diplomát szereztem, jeles eredménnyel (23/1978). Ugyanebben az évben egy

hónapig az Osztrák Szövetségi Kutatóintézetben (FBVA) dolgoztam, a szúfajok feromon – csapdázási lehetőségei témakörben. Jó lehetőség volt ez arra, hogy német nyelvtudásomat használhassam, illetve fejleszthessem. Akkoriban a külföldi ösztöndíjak azért még nem voltak annyira természeteseek, mint manapság.

1984-ben A Magyar Tudományos Akadémián megszereztem a kandidátusi fokozatot. Értekezésem címe: *Alföldi fenyvesek kártevő rovarai és az ellenük való védekezés*.

1987-ben megbíztak az Erdővédelmi Osztály vezetésével. 1988 óta a Nyugat-Magyarországi Egyetem címzetes egyetemi docense vagyok. Tagja vagyok a Szegedi Akadémiai Bizottságnak, az MTA Erdészeti Bizottsága Erdővédelmi Munkacsoportjának, a Magyar Rovartani Társaságnak.

– Meglehetősen sok, a szakközönség által is elismeréssel fogadott publikáció köthető a nevedhez. Több könyved megbecsült helyen áll, erdész, növényvédelmes kollégák könyvespolcán.

– Kutatói pályám alatt igyekeztem rendszeresen írásban is megjelentetni eredményeimet. Mindig is úgy gondoltam, hogy ez egy kutatótól el is várható. Nem sok értelmét látom annak, hogy munkánk eredményeit csak néhány példányos kutatási jelentések, irattárak őrizzék. Publikációs tevékenységem rövid összegző statisztikája:

- 4 könyv
- 6 könyvrészlet
- 84 tudományos közlemény
- 19 tudományos népszerűsítő írás.

A közlemények, de különösen a könyvek megírásánál elsődlegesen az a szempont vezérelt, hogy azokat a gyakorlati erdőgazdálkodók is haszonnal forgathassák. Azt hiszem, hogy az *Erdővédelmi útmutató*, *Erdészeti rovartan*, *Az akác növényvédelme* című munkákkal ezt a célkitűzést teljesíteni tudtam.

Ugyancsak az erdészeti gyakorlat munkáját igyekeztem segíteni erdővédelmi, rovartan tárggyú előadásaimmal is. 37 év alatt az ország összes erdőgazdaságánál, szinte minden OEE helyi csoportjánál megfordultam előadást tartani. Ezekről sohasem vezettem részletes statisztikát, de számuk jóval száz felett van.

– Én magam is több, általad szervezett, emlékezetesen jól sikerült erdővédelmi szakosztályi tanulmányúton vettem részt.

– Az OEE-nek ma holnap 4 évtizede, egyetemista korom óta vagyok tagja. 8 éven keresztül az Erdővédelmi Szak-

osztály titkára is voltam. Ebben a minőségemben valóban számos tanulmányutat szerveztem az országon belül, és a környező országokba egyaránt. Ezt persze sohasem éreztem tehernek, mert egy jó hangulatú, szakmailag is tartalmas tanulmányúton részt venni, és azt megszervezni is öröm. Bár az utóbbival talán egy kicsit több a munka...

– Egy aktív, mozgalmas pálya után nyugdíjba vonulni még akkor sem egyszerű, ha az ember előre tudja az időpontját. Szerencsére, ahogy Téged ismerlek a nyugdíjba vonulás nem jelenti azt, hogy nyugalomba is vonulsz. Mik a terveid?

– Hát igen, a 2003-as esztendő végén „felsőbb kezdeményezésre” a boldog nyugdíjas életet választottam. Tulajdonképpen egészen jól megközelítettem a Magyarországon érvényes nyugdíjkorhatárt, mindössze másfél év hiányzott a 62-höz.

Remélem a jó Isten megengedi, hogy néhány korábban elkezdett, illetve félbemaradt munkámat befejezhetem, és egy-két új elképzelésemet valóra válthatom. Terveim között szerepel például egy versgyűjtemény megjelentetése „Bogárdal” címen. Az erdő poézise (Majner A.) és a *Lyra florae* (Surányi D.) kötetek mellé odatehető talán a magyar lírából évek óta gyűjtött, a rovarokkal foglalkozó versek egy csokra is. A kötetet legjobban sikerült rovarfotóimmal tervezem díszíteni. OTKA pályázat beadását is tervezem, az erdei cserebogár (*Melolontha hippocastani*) egyes törzseinek szétválasztására és Kárpát-medencei rajzásviszonyainak tisztázása céljából. Végezetül a „szakértő” kormányunk által megítélt, horrorális összegű nyugdíjamat szeretném kiegészíteni, felhasználva az erdővédelmi tevékenységre vonatkozó vállalkozói igazolványomat, és a 37 év alatt összegyűjtött, talán nem is jelentéktelen szakmai tapasztalatomat.

– Magam és munkatársaid nevében őszinte barátsággal kívánok Neked és egész családnak jó egészséget, hosszú boldog életet. Kívánom, hogy a fenti terveidet, és még sok mást is váltsd valóra. Magunknak, az általad 16 éven át tisztességgel és maradandó eredményességgel vezetett Erdővédelmi Osztálynak pedig őnző módon azt kívánom, hogy nagyon, de nagyon sokáig segítsd még a munkánkat, mert humorodra, emberségedre, barátságodra, szakmai tudásodra nagy-nagy szükségünk van, és lesz a jövőben is !!!

Dr. Csóka György